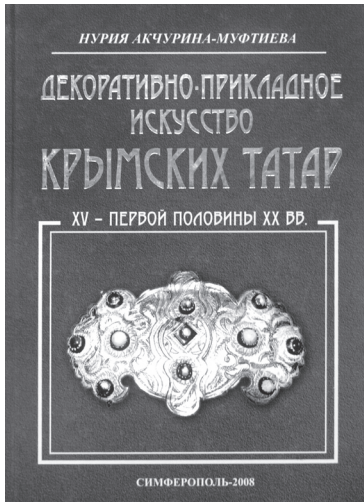

ЗНАКОВА ПОДІЯ В МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ УКРАЇНИ

Акчуріна-Муфтієва Н. М. Декоративно-прикладне мистецтво кримських татар XV — першої половини XX вв. (етапи розвитку, типологія, стилістика, художественні особливості). — Симферополь: ОАО «Симферопольская городская типография» (СГТ), 2008. — 392 с., илл.

Однозначно неординарною, справді знаковою подією в мистецтвознавчій науці України стало видання у Сімферополі фундаментального дослідження Нурії Акчуріної-Муфтієвої «Декоративно-прикладне мистецтво кримських татар XV — першої половини XX ст. (етапи розвитку, типологія, стилістика, художні особливості)».

У названій науковій праці вперше фахово висвітлюється історія становлення й розвитку декоративно-ужиткового мистецтва кримських татар від часу прийняття населенням Криму мусульманства і появи Кримського Ханства як державного утворення та сформованості кримськотатарського етносу як самодостатньої державницької народності, тобто від XV і до середини XX ст., коли 1944 р. кримські татари були депортовані зі своєї батьківщини, а відтак природний суспільно-культурний розвиток нації обірвався на тривалий час і зазнав великих втрат.

Як зазначає автор дослідження, з поверненням кримських татар на батьківщину, після 60-літнього заслання, з новою силою виявляється їх зацікавлення національними духовними цінностями, історією Криму, його культурою, мистецтвом. Відроджуються давні мистецькі традиції, звичаї, народні свята та обряди. Зростає потреба відновлення етнічної пам'яті, відтворення втраченої багатовікової культурної спадщини, мистецьких традицій, видів художньої творчості. І завдання науки, справедливо наголошує дослідниця, вивчати процеси, що відбуваються, й теоретично забезпечувати подальший розвиток художньої культури.

Наукова увага Н. Акчуріної-Муфтієвої до кримсько-татарського орнаменту, наприклад, за її зізнанням, інспірована не тільки проблемами науково-теоретичного характеру, що становлять інтерес для мистецтвознавців, етнографів, істориків, а й завданнями творчого освоєння багатющої орнаментальної спадщини народу художниками, архітекторами, фахівцями художньої промисловості, молодими майстрами. Кримськотатарське декоративне мистецтво XV — першої половини XX ст., за переконливим визначенням Н. Акчуріної-Муфтієвої, загалом являє собою яскраве й дуже характерне явище національної культури. Воно якнайтісніше пов'язане з виробничою діяльністю, домашнім побутом, інтер'єром житла, одягом, взуттям. Його багатство виражається насамперед через орнамент.

Віднайдені й ґрунтовно вивчені дослідницею відповідні матеріали — уцілілі художні вироби, музейні і приватні колекції, архівні та літературні джерела — дали їй змогу встановити основні шляхи та періоди багатовікового формування й становлення кримськотатарського декоративно-прикладного мистецтва, виявити закономірності його розвитку, визначити та проаналізувати художні форми, композиційні принципи і колірні особливості, технічні та художньо-виражальні засоби.

У рецензованому виданні, зокрема, ретельно вивчено й проаналізовано близько 1500 творів декоративно-ужиткового мистецтва кримських татар і стільки ж орнаментальних мотивів — зразків художнього ткацтва, виробів із вовни і войлока, вишивки, аплікації, шитва

жемчугом, бісером, художньої обробки металів, ювелірних виробів, різьблення та розпису по каменю і дереву, вирізаних з паперу орнаментів («ойма») тощо, датованих ХУ — першою половиною ХХ ст. Основний масив досліджуваних творів становлять вироби народних майстрів та ремісників.

Вражає перелік опрацьованих та використаних автором дослідження архівних і літературних джерел, що нараховує 455 позицій. Текст по-справжньому наукового дослідження викладено чіткою літературною мовою, легко сприймається.

Текстовий масив книги гармонійно доповнений логічно розміщеними чорно-білими, якісно виконаними, ілюстраціями та кольоровими вклейками-таблицями зразків творів кримськотатарського декоративного мистецтва. Важливо, що ілюстрації добирала, виготовляла, komponувала на таблицях та «прив'язувала» до тексту сама дослідниця. Тобто кожен зразок репродукованого твору — аналітично осмислений, адекватно співвіднесений з текстом, і тому відповідно сприймається читачем.

Цінним компонентом видання є вміщений у ньому укладений Н. Акчуріною-Муфтієвою «Словник кримськотатарської термінології», що стосується художньої творчості. Взагалі дослідницею введено до наукового обігу численні нововиявлені факти, явища, імена з історії мистецького життя кримськотатарського етносу.

У цілому монографія Нурії Акчуріної-Муфтієвої «Декоративно-прикладне мистецтво кримських татар ХУ — першої половини ХХ ст.» безумовно є вагомим внеском до скарбниці мистецтвознавчої науки України.

Василь ЩЕРБАК

кандидат мистецтвознавства,
ст. науковий співробітник АМУ,
заслужений діяч мистецтв України

ФЕНОМЕН ВЛАДИ ЯК ПРОБЛЕМА МИСТЕЦТВОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ

Козак Н. Б. Образ і влада. Княжі портрети у мистецтві Київської Русі XI ст. — Львів: Ліга-Прес, 2007. — 156 с.: іл. — Резюме англ.

Соціокультурне піднесення України і політична стабільність — проблеми взаємопов'язані. Важливий напрям їх удосконалення становить пізнання історичних традицій і динаміки трансформаційних процесів у системі влади.

Чи сумісні влада — політика — мораль? Як досягти соціальної гармонії?

До таких, завжди актуальних питань зверталися античні філософи (Платон, Аристотель); мислителі Середньовіччя; Нікколо Макіавеллі (суперечлива особистість з погляду ренесансного гуманізму), котрий важливого значення надавав політичній боротьбі, — достатньо згадати його працю «Монарх», яку високо цінував Сталін; представники німецької класичної філософії і Нового часу. Поняття «влада» належить до наріжних у галузі політичної теорії, політичної науки і практики, політичної соціології і політології та ін.

Наукове осмислення феномена влади є радше міждисциплінарним, оскільки йдеться про системно-структурні

